

Wordt Nederland dommer?

“demografie, zwak onderwijs en werkgeverscultuur als boosdoeners”

www.toekomstkind.nl

29 mei 2006*

Doekle Terpstra, voorzitter van de HBO-raad spreekt van een **"absoluut alarmerende situatie. Alle seinen staan op rood"** en volgens RWI-voorzitter Jan van Zijl leidt een tekort aan mensen met een hbo- of universiteitsdiploma tot *"verlies aan economische groei en welvaartverlies"*. www.hbo-raad.nl

Emmelien Stavast en Bouke de Loos (studenten Journalistiek) vatten het in hun artikel uit 2005 zo samen: *"Kortom, het niveau van de toekomstige generatie schoolverlaters staat onder druk door de kinderloosheid, het toenemende aandeel van allochtonen en de toename van één ouder gezinnen."* www.journalism.fcj.hvu.nl/index.php?id=2335

Kees Hoogerheide citeert in zijn artikel "bezuinigen op onderwijs is dom" in het AD (11/2003) een onderzoek van de Gentse universiteit: *"Vlaamse kinderen weten meer en spellen beter, zo blijkt uit een onderzoek onder 1700 kinderen in de leeftijd van 6 tot 16 jaar. Ook weten Nederlanders over het algemeen minder. Spelling en feitenkennis zijn duidelijk een probleem in het Nederlandse onderwijs"*.

'Het land wordt langzaam maar zeker dommer', signaleerde de Delftse econoom Kleinknecht. En zijn Maastrichtse collega Luc Soeters: *'Nederland heeft een nieuwe ziekte, de Dutch knowledge disease. Met onze kennis loopt Nederland achter op de rest van Europa. (NRC enquête, zomer 2003)*

Hoogleraar mechatronica Hans Besseling: *"...de vraag hoe het daarvoor in aanmerking komende deel van de jeugd voor wiskunde, natuurkunde, scheikunde- en techniek kan worden geïnspireerd, is derhalve een vraag van levensbelang voor de maatschappij"*. (www.beteronderwijsnederland.nl)

Kete Kervezee, inspecteur-generaal van het Onderwijs zegt in het NRC, 25 april 2006:

"In Nederland heerst een sfeer dat onderwijs vooral leuk moet zijn en dat kinderen er wel aan toe moeten zijn om te leren. Maar als het dan misgaat, roept iedereen moord en brand. We zijn de tijd voorbij dat onderwijs alleen maar leuk is. Het is toch van de zotte dat er spotjes op de radio te horen zijn dat meisjes in India naar school moeten en hier in Nederland alles leuk moet zijn. Leren is niet altijd leuk, maar het is wel – net als bij die Indiase meisjes – noodzakelijk voor het verdere leven." en *"Uit onderzoek blijkt juist dat achterstandsleerlingen strak en gestructureerd onderwijs nodig hebben."*

Assistent Professor Danielle Posthuma concludeert in haar onderzoek dat *de IQ score voor 80 tot 90 erfelijk is*. Maar ze nuanceert haar onderzoek door te wijzen op het feit dat niet één maar meerdere genen verantwoordelijk zijn voor intelligentie.

Volgens Jan Schaapsmeeders, directeur personeel van Shell Nederland, maken de grote Nederlandse bedrijven, die zich hebben aangesloten bij Jet-Net, zich grote zorgen over het tekort aan hoog opgeleide bèta's en technici. *"Wil Nederland als kennisland de concurrentie aangaan met andere landen dan moeten wij in de toekomst echt meer technici en bèta's hebben. En we hebben er nu helemaal grote haast mee omdat de afgelopen jaren het aantal studenten in de technisch opleidingen in vergelijking met de ons omringende landen sterk is teruggelopen."* www.platformbetatechniek.nl

"Het schiet allemaal niet op", aldus Gerrit de Jong van de Rekenkamer. *"We dachten: we zeggen het maar eens hardop, misschien dat het helpt"*. (Volkskrant, 18 mei 2006). De plannen van minister Van der Hoeven van Onderwijs (CDA) tegen schooluitval zijn niet goed onderbouwd en stoelen op onbetrouwbare cijfers. Of het huidige beleid vruchten afwerpt is evenmin duidelijk.

De Onderwijsinspectie stelt in haar jaarverslag, gepubliceerd 25 april 2006: *"behalve de moeilijk te bestrijden schooluitval en de sterke groei van het aantal zorgleerlingen, noemt de inspectie de sterke vergrijzing van het lerarenkorps, vooral in het voortgezet onderwijs. Van alle leraren daar is inmiddels 42% boven de vijftig. Vier jaar geleden was dat nog 19%. De instroom in de lerarenopleidingen geeft weinig reden voor gerustheid: als deze generatie met pensioen gaat, zullen niet voor alle vakken goede docenten voorhanden zijn."*

“Het kabinet levert een wanprestatie op onderwijsgebied”, zegt Marleen Barth, voorzitter van de Onderwijsbond CNV in de Volkskrant van 27 mei. “In het basis- en voortgezet onderwijs is het het ergst.”

Deze informatie draagt er hopelijk toe bij dat bedrijfsleven, overheid en media zich bewust blijven van de ernst van de problematiek. Dat vervolgens de samenhang wordt gezien tussen ondermeer:

- 1) Lagere geboortecijfers onder hoger opgeleiden**
Hier speelt de genetische consequentie (erfelijkheid) maar ook omgevingsfactoren. Hoger opgeleide vrouwen geven helder aan wat condities zijn om wel (meer) en jonger kinderen te krijgen. Werkgevers mogen hier het boetekleed aantrekken. Ze zien zwangerschap en zorgtaken niet of te weinig als onderdeel van een carrière. Korte termijn denken dus, *“Penny-Wise, Pound-Foolish”*
- 2) Hogere geboortecijfers onder moeders met taal- en/of sociaalculturele achterstanden**
Onlangs nog bevestigd door het OESO in Parijs. Taalachterstanden zijn groot en structureel probleem met duidelijke impact op de economie. Maar ook het “Generation R” onderzoek (<http://www.generationr.nl/>) laat zien dat bijvoorbeeld roken tijdens de zwangerschap vaker voorkomt bij deze moeders. Roken heeft veel ernstiger en langdurige nadelige gevolgen voor een kind
- 3) Het alles ondermijnende woordje “leuk” in het onderwijs**
Onderwijs mag weer primair gaan over kennis, vorming, vaardigheden. En voor een ruime meerderheid van de kinderen: rust, structuur, veiligheid, steun, waardering, ruimte en aandacht.
- 4) Het gebrek aan stimulatie van talent.**
Zoals de samenleving extra investeert in achterstandsleerlingen mag het niet vergeten te investeren in kinderen die verder zijn. Die talenten hebben, die afgeremd worden, die gedemotiveerd raken. Onderwijsapartheid moet voorkomen worden als ouders deze kinderen op privescholen plaatsen.
- 5) Een teveel aan overhead en management**
Meer geld naar het onderwijs heeft alleen zin als het niet opgaat aan bureaucratie en management. Maar aan kleinere klassen, meer aandacht, betere hulpmiddelen, meer ondersteunend personeel, gemotiveerde leraren (door een directie die werkelijk steunt en vrijheid geeft i.p.v. circulaire en evaluaties)
- 6) Uitval onderwijzend en ondersteunend personeel demografische tijdbom**
Zowel ouders, onderwijzend personeel, overheid als bedrijfsleven zijn nog veel te laconiek over lesuitval, terugschroeven lesuren en het tekort aan leraren binnen enkele jaren. De kwaliteit en kwantiteit van de opvolgers is een zorg. En niet te vergeten het ziekteverzuim door ondermeer een cultuur op school waarin de leraar of lerares zich niet gesteund voelt door de directie.
- 7) Beta en Techniek niet gestimuleerd**
Het bedrijfsleven en overheid laten niets zien van een echte stimulans. Waarom geen numerus fixus op andere dan Beta en Techniek opleidingen vanaf VMBO niveau? Waarom geen bonus bij het afronden van een MBO, HBO of WO opleiding in Beta of Techniek? Waarom geen betere salarissen? Vooral dat laatste moet het bedrijfsleven zich kwalijk nemen. Het tekort aan Beta’s en Technici is daar, maar resulteert niet in aanmerkelijk hogere beloning. De schaarste wordt “opgelost” met migranten zo lijkt het.
- 8) Kinderen als investering, niet als kostenpost**
Naar ons idee het belangrijkste probleem. Kinderen worden gezien als kostenpost. Niet als investering in de toekomst. Terwijl daar nu juist de oplossing zit. Investeren in kinderen en hun ouders. Van Peuter tot Professor in letterlijke en overdrachtelijke zin.

Een toekomst voor kinderen en een toekomst met kinderen in de zo geambieerde kenniseconomie is niet vanzelfsprekend. Overheid en bedrijfsleven hebben hier een gemeenschappelijk belang om aan

oplossingen te werken. Om de discussie open te voeren en werkelijk verder te kijken dan een kabinetsperiode.

Opiniebrief 29/5/2006

zie ook www.toekomstkind.nl

info@toekomstkind.nl